

SELETUSKIRI

maeluministri määruse “Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) (edaspidi *nõukogu määrus*) artikli 10 lõike 2 alusel heaks kiidetud „Eesti maaelu arengukavaga 2014–2020” (edaspidi *arengukava*). Määrus kehtestatakse nõukogu määruse artikli 18 lõike 1 punkti b alusel, mis võimaldab määruse raames toetada investeeringuid, mille eesmärk on teha korda loodusõnnetuse, ebasoodsate ilmastikutingimuste ja katastroofi tõttu kahjustunud põllumajandusmaa ning taastada selle tagajärjel kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaal. Määruse alusel antakse toetust vaid ohtliku taimekahjustaja esinemise ja eriti ohtliku loomataudi puhkemise tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamiseks. 2014. aasta 1. jaanuaril algas uus EL-i programmiperiood 2014–2020, milles Eestil Euroopa Liidu liikmesriigina on võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa Euroopa Liidu maaelu arengu toetuste eelarvest.

Määrusega kehtestatakse arengukava meetme 5 “Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine” alameetme 5.2 “Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine” (edaspidi *meede 5.2*) raames antava “Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetus” (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeriumi maaelu arengu osakonna maaettevõtluse büroo peaspetsialist Vahur Vider (tel 625 6137, vahur.vider@agri.ee). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi Maaeluministeriumi õigusosakonna nõunik Marion Saarna (tel 625 6539, marion.saarna@agri.ee). Eelnõu keeleteimetaja on Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb kuuest peatükist ja 20 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse eelnõu reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava meetme 5 “Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine” alameetme 5.2 “Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine” raames antava ohtliku taimekahjustaja esinemise ja eriti ohtliku loomataudi puhkemise tõttu

kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse toetuse taotleja.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt saab toetust taotleda põllumajanduse valdkonnas tegutsev ettevõtja äriseadustiku § 1 tähenduses. Ettevõtja äriseadustiku tähenduses on äriühing ja füüsilisest isikust ettevõtja. Äriühing on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Toetuse taotlemiseks peab olema tuvastatud taotleja loomadel eriti ohtliku loomataudi puhkemine või taimedel ohtliku taimekahjustaja esinemine. Eriti ohtlike loomataudide (edaspidi *loomataud*) loetelus on kokku 16 haigust, sealhulgas Eestis mets- ja kodusigadel tuvastatud sigade Aafrika katk ning meie lähiriikides leviv kõrge patogeensusega lindude gripp. Ohtlike taimekahjustajate (edaspidi *taimekahjustaja*) nimekiri on pikem. Peale 2015. aastat on Eestis tuvastatud mitmeaastastel taimedel esinenud ohtlikest taimehaigustest ploomirõugete esinemine.

Lõikes 1 sätestatakse varaseim aeg, millal esinenud taimekahjustaja või puhkenud loomataudi korral antakse põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamiseks toetust. Taotleja võib taotleda toetust pärast 1. jaanuari 2015. aastal tuvastatud taimekahjustaja esinemist või loomataudi puhkemist. 2015. aasta algus on valitud seetõttu, et sellel aastal rakendati arengukava raames esimesi põllumajandusmeetmeid. Samuti tuvastati sellel aastal esimest korda sigade Aafrika katk kodusigadel. Taimekahjustuse esinemist või loomataudi puhkemist peab olema kinnitanud Veterinaar- ja Toiduamet (edaspidi *VTA*) või Põllumajandusamet (edaspidi *PMA*). Nimetatud nõue tuleneb nõukogu määruse artikli 18 lõikest 3. Loomataudi puhkemise korral loetakse kinnitamise päevaks eriti ohtliku loomataudi ametliku diagnoosi kinnitamise otsuse tegemise kuupäev. Taotleja mitmeaastastel taimedel taimekahjustuse esinemise korral peab Põllumajandusamet olema kinnitanud haiguse esinemist ja teinud tõrjeabinõude rakendamiseks ettekirjutuse mitte varem kui 1. jaanuaril 2015. aastal.

Eelnõu § 2 lõikes 2 sätestatakse minimaalne määr, millest alates loetakse ettevõtja põllumajandusliku tootmise potentsiaal kahjustunuks, kui taotleja loomadel oli puhkenud loomataud. Nõukogu määruse artikli 18 lõike 3 alusel on tegevus toetatav, kui kahjustunud on vähemalt 30% taotleja tootmispotentsiaalst. Loomataudi korral hinnatakse kahjustunud tootmispotentsiaali loomade arvu alusel. Toetuse saamiseks peab vähemalt 30 protsenti taotleja asjaomast liiki loomadest võrreldes loomataudi puhkemisele eelnenud loomade arvuga olema loomataudi tõttu hukkunud või *VTA* ettekirjutuse alusel hukatud või tapetud, sealhulgas kontrolltapetud. Ettevõtja loomade arvuks loetakse põllumajandusloomade registris viimane 12 kuu jooksul vahetult enne taotleja loomadel loomataudi diagnoosimist olnud taotleja asjaomast liiki loomade arv.

Eelnõu § 2 lõikes 3 sätestatakse taimekahjustusega hõlmatud ala minimaalne osakaal taotleja asjaomast liiki taimede kasvupinnast, millest alates loetakse ettevõtja põllumajandusliku tootmise potentsiaal kahjustunuks. Nõukogu määruse artikli 18 lõike 3 alusel on tegevus toetatav, kui on kahjustunud vähemalt 30% taotleja tootmispotentsiaalst. Taimede puhul hinnatakse kahjustunud tootmispotentsiaali pindala alusel. Taimekahjustuse esinemise korral peab kahjustus olema esinenud vähemalt 30 protsendil taotleja asjaomast liiki taimede kasvupinnast. Ettevõtja taimede kasvupinnaks loetakse põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris viimane 12 kuu jooksul vahetult enne taotleja taimedel taimekahjustaja diagnoosimist olnud taotleja asjaomast liiki taimede kasvupind.

Eelnõu § 2 lõikes 4 sätestatakse, et ettevõtja põllumajandusliku tootmise potentsiaal peab olema kahjustunud ka taotluse esitamise ajal. Kuna käesolevat toetust saab anda vaid põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastamiseks, siis ettevõtjale, kes on peale kahjustuse diagnoosimist või kindlakstegemist oma põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastanud, toetust ei anta. Põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastamist kontrollib PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri või loomade registri andmetel. Taotleja on nõuetekohane kui kahjustuse esinemise järgselt on igal aastal olnud taotleja põllumajanduslik potentsiaal kahjustunud vähemalt 30% ulatuses.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 3 lõikes 1 sätestatakse nõuded taotleja majandusnäitajate kohta. Toetust võib taotleda ettevõtja, kelle põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal üle 4000 euro ja moodustas üle 50,00 protsendi kogu müügitulust. Lisaks on sätestatud erisus, kui taotleja tegeleb põllumajanduslike toodete tootmise ja hobusekasvatusega (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 0143). Hobusekasvatusega tegelev ettevõtja peab olema müünud taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal hobuseid või osutanud hobusekasvatusega seotud teenuseid ning tema põllumajanduslike toodete müügitulu pidi taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal moodustama üle 30,00 protsendi kogu müügitulust ja koos hobusekasvatusega seotud teenuste müügituluga üle 50,00 protsendi kogu müügitulust ning tema põllumajanduslike toodete müügitulu ja hobusekasvatusega seotud teenuste müügitulu kokku pidi taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal olema üle 4000 euro.

Erisus on kehtestatud, kuna hobusekasvatajatel on põllumajandusliku müügitulu osakaal väiksem võrreldes teiste põllumajandustootjatega. Põhjuseks on siin asjaolu, et hobusekasvatajate tegevusala ettevõtjad saavad üldjuhul märkimisväärse osa oma müügitulust erinevate hobusekasvatusega seotud teenuste osutamisest (hobuste ja tallide rent jne). Seega on erisus kehtestatud, et valdkonna iseärasustega paremini arvestada.

Eelnõu § 3 lõikes 2 sätestatakse, et põllumajanduslikud tooted koosnevad kahest toodete gruppist. Esimene grupp on põllumajandustooted ehk omatoodetud Euroopa Liidu toimimise lepingu¹ lisas 1 nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted, mis on hõlmatud määrusega (EÜ) nr 104/2000. Teine grupp on põllumajandustoodete töötlemisel saadud tooted, mis ei pea olema toimimislepingu lisas 1 nimetatud tooted (näiteks valmistoidukaubad, omakasvatatud looma nahk, karvad, vill ja linnu suled ning omakorda nendest valmistatud tooted). Peamiselt kalandus- ja vesiviljelustooteid tootvatel ettevõtjatel on võimalik toetust saada Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) vahenditest.

Eelnõu § 3 lõike 3 punktides 1–3 sätestatakse hobusekasvatusega seotud teenused selle määruse tähenduses. Loetelu koostamisel on aluseks võetud justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 “Kohtule dokumentide esitamise kord” lisas 16 “Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)” (edaspidi *EMTAK 2008*) nimetatud järgmised tegevused:

- 1) EMTAK 2008 jao A alajao 01621 “Loomakasvatuse abitegevused” tähenduses tegevuses, milleks on hobustega seotud teenuste osutamise tegevus, näiteks hobuserautajate tegevus, sugutäkkude kasutamise teenus;
- 2) EMTAK 2008 jao R alajao 93199 “Mujal liigitamata sporditegevus” tähenduses võidusõidu - ja ratsahobuste tallide tegevus, mille alla loetakse näiteks ratsateenused, ratsutamistunnid, hobuste rent võistlusteks, teenused hoburakenditega, hobuse esmane

¹ Leitav arvutivõrgus http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_et.htm.

väljaõpe, hobuse treening, sõitja/ratsaniku treening, hobustega seonduvate oskuste koolitus ja atesteerimine, ratsutamisõpetus;

3) EMTAK 2008 jao N alajao 77399 "Muu mujal liigitamata masinate, seadmete jm materiaalse vara rentimine ja kasutusrent" tähenduses hobuste rentimise tegevus.

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollib eelnõu § 3 lõikes 1 kehtestatud kogu müügitulu ning põllumajanduslike toodete müügitulu näitajaid ettevõtjate majandusaruannete näitajate või käibedeklaratsioonide või füüsilise isiku ettevõtlusest saadud tulu deklareerimise vormi E andmete või taotleja poolt taotluses esitatud andmete alusel.

Eelnõu § 3 lõike 4 punktis 1 sätestatakse, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga. Maksuvõla tasumise ajatamise korral peavad maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, olema tasutud ettenähtud summas. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on *PRIA*-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise aja taotleja riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ning maksete tasumist.

Eelnõu § 3 lõike 4 punktis 2 sätestatakse, et toetust ei anta sellise kulu kohta, mille kohta on saadud toetust või taotletakse toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi või kindlustushüvitist. Eelkõige on siinkohal mõeldud riigieelarvelisi ja teisi arengukava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetust. Piirangu eesmärgiks on tagada, et ühe investeringuobjekti ostmiseks või tegevuse elluviimiseks ei antaks toetust rohkem kui üks kord.

Sama kulu mitmekordse hüvitamise vältimiseks kehtib sätestatud piirang ka kindlustuse puhul. Nimelt juhul, kui taotleja asjaomased loomad või taimed olid loomataudi puhkemise või taimekahjustuse esinemise vastu kindlustatud, siis hüvitab tootmispotentsiaali taastamiseks tehtavad kulud kindlustusandja.

Eelnõu § 3 lõike 4 punktis 3 sätestatakse, et taotleja kohta ei tohi olla karistusregistrisse kantud karistusandmeid loomatauditõrje seaduse §-s 58³, 58⁸ või 58⁹, taimekaitseseaduse §-s 97 ja karistusseadustiku §-s 192 või 193 sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Loomatauditõrje seaduse §-s 58³ on reguleeritud karistus põllumajanduslooma surmast, loomade ulatuslikust haigestumisest või metslooma rünnakust teatamata jätmise eest. Loomatauditõrje seaduse §-s 58⁸ on reguleeritud karistus loomataudi haigusetekitaja teaduslikul eesmärgil loata isoleerimise ja kultiveerimise ning bioohutuse nõuete rikkumise eest. Sama seaduse §-s 58⁹ on reguleeritud karistus loomataudi kahtluse korral või loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramise ning loomatauditõrje eeskirjade nõuete rikkumise eest. Taimekaitseseaduse §-s 97 on reguleeritud karistus ohtliku taimekahjustaja levitamise eest. Karistusseadustiku §-des 192 ja 193 on reguleeritud karistus nakkushaiguse ja loomataudi leviku ohu ning leviku põhjustamise eest.

Taotleja, keda on karistatud eelnimetatud süütegude toimepanemise eest, ei saa toetust taotleda sel ajal, kui tema kohta on nimetatud süütegude eest karistusregistris kehtivad andmed.

Eelnõu § 3 lõike 4 punkti 4 kohaselt ei tohi taotleja suhtes toimuda likvideerimismenetlust ega olla nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud

pankrotti. Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

Eelnõu § 3 lõike 5 punktis 1 sätestatakse, et taotleja ei saa ühe ja sama taimekahjustuse või loomataudi kohta toetust mitu korda. See tähendab, et ühe ja sama taimekahjustuse või loomataudi kohta on võimalik saada toetust vaid ühe korra. Piirang kehtib ka juhul, kui taotlejal on rohkem kui üks tootmiskoht ning sama haigusetekiitaja avaldub järgmisel korral taotleja teises tootmisüksuses. Kuna selle meetme raames antakse toetust taotleja tootmispotentsiaali taastamiseks ning ilma omaosaluse nõudeta, siis selleks, et investeerimisel säiliks ka taotlejapoolne majanduslik risk ja huvi tegeleda ennetustegevusega, ei anta sama haigusetekiitaja puhul taotleja tootmispotentsiaali taastamiseks toetust rohkem kui korra. Piirangu eesmärk on tagada toetuse vahendite mõistlik kasutamine. Taotleja tootmisüksuses sama haigusetekiitaja esinemine või loomataudi mitmekordne puhkemine võib viidata võimalikule bioohutusnõuete rikkumisele, hooletusele või toetuse sihilikule väljapetmisele.

Eelnõu § 3 lõike 5 punktis 2 sätestatakse, et kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, või tagastatavat riigiabi, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral peavad tagasimaksed olema tasutud ettenähtud summas.

Eelnõu § 3 lõike 5 punktis 3 sätestatakse taotleja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta minimaalne pikkus. Majandusaasta minimaalse pikkuse sätestamine on vajalik toetuse taotlemisel taotlejatele võrdsete tingimuste tagamiseks. Eestis on majandusaasta üldjuhul 12 kuu pikkune, kuid erandjuhul võib see olla pikem või lühem. Lühem võib majandusaasta olla näiteks olukorras, kus ettevõtja muudab oma majandusaasta alguse ja lõpu aega. Määruse eelnõus on sätestatud, et toetuse taotlemiseks peab taotleja taotluse esitamisele eelnenud majandusaasta olema vähemalt 12 kuu pikkune.

Eelnõu § 3 lõike 5 punktis 4 ja lõikes 6 sätestatakse taotlejale kohustus, mille alusel peab taotleja, kes on äriühing ja kellel on majandusaasta aruannete esitamise kohustus, olema esitanud taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanded äriregistrile, kui asjakohane tähtpäev on saabunud. Kui äriühingust taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta lõppes taotluse esitamise aastal ning selle kohta majandusaasta aruande äriregistrile esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise ajaks saabunud, peab taotleja olema esitanud taotluse esitamise aastal lõppenud majandusaastale vahetult eelnenud majandusaasta aruande. Kohustuse eesmärk on tagada toetuse saamisel kasutatavate majandusnäitajate ja ettevõtja kohta äriregistrile esitatud majandusnäitajate samasus.

Eelnõu § 3 lõikes 7 sätestatakse, et taotleja ei või toetatava tegevuse elluviimist alustada varem ja kulude tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui taotluse esitamise päevale järgneval kalendripäeval.

Eelnõu § 3 lõikes 8 sätestatakse, et loomade ostmise korral peab loomakasvatusehitis olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud hoonestusõigus vähemalt üheks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Nimetatud nõuete täitmist kontrollitakse kinnistusraamatu alusel. Ehitise olemasolu on nõutud, kui ostetakse loomi, keda on ette nähtud pidada loomakasvatusehitis. Kui loomi ei hakata pidama loomakasvatusehitis, siis peab taotleja omama maad, kus on võimalik loomi pidada.

Omandis oleva maa suurus ei ole reguleeritud. Nõudega tagatakse, et toetust saavad ettevõtjad, kelle peamiste tootmisressursside kasutamine on vähem riskantne ning kelle tootmistegevus on seetõttu eeldatavalt perspektiivikam.

Eelnõu § 3 lõikes 9 sätestatakse, et taimede ostmise korral peab maa, kuhu taimed kavatsetakse istutada, olema taotleja omandis. Nimetatud nõude täitmist kontrollitakse kinnistusraamatu alusel. Nõudega tagatakse, et toetust saavad ettevõtjad, kelle peamiste tootmisressursside kasutamine on vähem riskantne ning kelle tootmistegevus on seetõttu eeldatavalt perspektiivikam. Rendimaale istutamine ei ole lubatud, kuna rendilepingu katkemise korral ei ole toetuse saajal võimalik tagada investeeringuobjekti sihipärasest kasutamist. Lisaks tekiks rendimaale istutamise lubamise korral risk, et tootmispotentsiaali toetusega taastatakse taotleja asemel rendile andja vara. Sellisel juhul on tegelik kasusaaja varjatud.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetatava tegevuse nõuded, kui taotleja põllumajandusliku tootmise potentsiaal on kahjustunud loomataudi puhkemise tõttu.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, et loomataudi puhkemise korral saab toetust taotleda looma ostmiseks. Ostetav loom võib olla loomataudist tabandunud liiki loom või teist liiki loom. Loomataudi puhkemise korral ei saa toetust taotleda taime ostmiseks.

Eelnõu § 4 lõigetes 2–5 sätestatakse tootmispotentsiaali taastamise alused loomataudi puhkemise korral. Toetust saab taotleda loomataudi puhkemise korral loomade ostmiseks arvul, mis ei ületa loomataudi puhkemise tõttu hukkunud või VTA ettekirjutuse alusel hukatud või tapetud, sealhulgas kontrolltapetud loomade arvu. Juhul, kui taotleja asendab üht liiki loomad teist liiki loomadega, ei tohi ostetavatele loomadele vastavad loomühikud ületada loomataudi puhkemise tõttu hukkunud või VTA ettekirjutuse alusel hukatud või tapetud, sealhulgas kontrolltapetud loomadele vastavaid loomühikuid. Näiteks võib loomataudi puhkemise tõttu hukkunud või VTA ettekirjutuse alusel hukatud või tapetud 50 sea asemel osta kuni 3571 broilerit ($(50 \cdot 0,500) / 0,007$).

Kui taotleja on peale kahjustuse esinemist oma põllumajandusliku tootmispotentsiaali PRIA põllumajandusloomade registri andmetel osaliselt taastanud, siis on võimalik toetust taotleda loomade ostuks, mille osas põllumajanduslik tootmispotentsiaal ei ole taastatud. Näiteks kui loomataudi tõttu hukkus 50 siga, mis moodustasid 100% taotleja sigadest ning taotleja omab enne taotluse esitamist loomade registri alusel 10 siga, siis on taotlejal võimalik toetust taotleda 40 sea ostuks ($50 - 10 = 40$).

Piirangute eesmärk on tagada, et investeeringu tulemusel taastab taotleja oma senise tootmispotentsiaali, mitte ei suurenda seda. Väiksemas mahus loomade ostmine on lubatud. Tootmispotentsiaali ei pea taastama samal loomakasvatuse tegevusalal, kus loomataud puhkes. Silmas tuleb pidada, et toetust saab taotleda vaid nende loomataudi puhkemise tõttu hukkunud või VTA ettekirjutuse alusel hukatud või tapetud, sealhulgas kontrolltapetud loomade hüvitamiseks, mille kohta on määratud loomühikute koefitsient Euroopa Komisjoni määruses (EÜ) nr 1200/2009. Nimetaud määruses on määratud loomühikute koefitsiendid veiste, lammaste, kitsede, hobuste, sigade, broilerite, munakanade, jaanalindude ja aretuskuulike kohta.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse, et taimekahjustaja esinemise korral saab toetust taotleda taime

ostmiseks. Ostetav taim võib olla taimekahjustajaga saastunud taimedega sama liiki või teist eelnõu lisas 1 nimetatud liiki. Taimekahjustaja esinemise korral ei saa toetust taotleda looma ostmiseks.

Eelnõu § 5 lõigete 1 ja 2 kohaselt saab taimekahjustaja esinemise korral taotleda toetust taotleja tootmispotentsiaali taastamiseks vajalike mitmeaastaste taimede ostmiseks. **Lõikes 1** sätestatakse, milliste mitmeaastaste taimede ostmiseks võib toetust taotleda juhul, kui taotleja põllumajandusliku tootmise potentsiaal on kahjustunud taimekahjustaja esinemise tõttu. Lisaks võib **lõike 2** kohaselt koos lõikes 1 nimetatud tegevusega taotleda toetust ka pinnase desinfitseerimiseks, kuid seda vaid juhul, kui toetuse abil ostetakse mitmeaastaseid taimi. Tegevus peab olema suunatud taotleja põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastamiseks.

Pinnase desinfitseerimiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblik nii desinfitseerimisvahendi ostmine kui ka desinfitseerimisteenuse tellimine. Desinfitseerimisvahendi ostmise korral peab taotleja tagama, et vahendit kasutatakse sihipäraselt.

Eelnõu § 5 lõigetes 3 ja 4 sätestatakse, kui suures mahus võib tootmispotentsiaali taastamise eesmärgil taimi osta ning ostetavate taimede istutustihedus. Toetust võib taotleda taimekahjustajaga saastunud taimede ostmiseks sellisel arvul, mis ei ületa taimekahjustaja esinemise tõttu PMA ettekirjutuse alusel hävitatud taimede arvu. Piirangu eesmärk on tagada, et investeeringu tulemusel oleks taotlejal võimalus taastada oma senine tootmispotentsiaal, mitte seda suurenda. Toetust võib taotleda ka väiksemas mahus, tootmispotentsiaali ei pea taastama samal taimekasvatuse tegevusalal, kus kahjustus esines. Silmas tuleb pidada, et toetust saab taotleda vaid nende taimede ostmiseks, mis on nimetatud määruse lisas 1.

Eelnõu § 5 lõikes 5 sätestatakse nõue teist liiki ostetavate taimede arvu kohta.

Teist liiki ostetavate taimede maksimaalne arv saadakse, korrutades PMA ettekirjutuse alusel hävitatud taimede arv lisas 1 nimetatud liiki ostetavate taimede arvuga hektari kohta ning jagades saadud tulemuse taimekahjustajaga saastunud liiki taimede arvuga hektari kohta. Näiteks võib PMA ettekirjutuse alusel hävitatud 100 pini asemel osta kuni 272 ploomi istikut $((100 \cdot 1250) / 460)$.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse abikõlblikud kulud. Toetatava tegevuse abikõlbliku kulu moodustab hinnapakumuses esitatud investeeringuobjekti käibemaksuta maksumus. Taotleja peab tagama toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise. Selleks, et vältida taimede ostu korral võimaliku kaasneva tegevuse, see tähendab pinnasest haigusetekitajate kõrvaldamise peamiseks tegevuseks muutumist, on seatud piirang, et kaasnev tegevus võib moodustada kogu abikõlbliku kulu maksumusest kuni 30%.

ELÜPS-i § 75 lõike 2 kohaselt peavad toetuse taotleja ja toetuse saaja kulude tegemisel järgima toetuse andmise tingimustes sätestatud nõudeid.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse kulud, mis ei ole abikõlblikud. Käibemaksu abikõlblikkus ei sõltu sellest, kas ettevõtja on käibemaksukohustuslane või mitte, vaid sellest, kas ettevõtja omab võimalust ennast käibemaksukohustuslasena arvele võtta. Käibemaksu abikõlblikkuse hindamisel tuleb lisaks käibemaksukohustuslasena registreerimisele võtta arvesse veel mitmeid teisi käibemaksuseaduses (edaspidi *KMS*) käibemaksu tagastatavust reguleerivaid sätteid.

KMS-i § 29 lõike 5 kohaselt on maksukohustuslasel, kes on enne tema maksukohustuslasena

registreerimise päeva soetanud kaupu, välja arvatud põhivara, nende võõrandamiseks või võõrandatavate kaupade tootmiseks, õigus maha arvata nende kaupade sisendkäibemaks maksustamisperioodil, kui need kaubad maksustatava käibena võõrandati. Sama paragrahvi lõike 5¹ kohaselt on maksukohustuslasel, kes on enne tema maksukohustuslasena registreerimise päeva saanud teenuseid, õigus maha arvata nende teenuste sisendkäibemaks maksustamisperioodil, kui neid teenuseid maksustatava käibena edasi osutati. Sama paragrahvi lõike 5² kohaselt on enne isiku maksukohustuslasena registreerimist soetatud põhivara sisendkäibemaks õigus maha arvata, võttes arvesse KMS-i § 32 lõikes 4 sätestatud.

- KMS-i § 32 lõike 4¹ kohaselt on sisendkäibemaksu korrigeerimise periood kinnisasja ja sellega seotud kauba ja teenuse puhul kümme kalendriaastat ning muu põhivara ja sellega seotud kauba ja teenuse puhul viis kalendriaastat;
- KMS § 32 lõike 4² kohaselt korrigeeritakse sisendkäibemaksu iga kalendriaasta lõpul, lähtudes maksustatava käibe tarbeks põhivara kasutamise tegelikust osatähtsusest sellel kalendriaastal.

Seega juhul, kui isik ei ole toetuse saamise ajal käibemaksukohustuslane ning käibemaks projekti kuludelt loetakse seetõttu abikõlblikuks, kuid projektiperioodil tekib tal KMS-i § 19 lõike 1 alusel kohustus (maksustatav käive ületab kalendriaasta algusest arvates 16 000 eurot) või ta registreerib end KMS-i § 20 lõike 2 alusel vabatahtlikult käibemaksukohustuslaseks, võib tal tekkida õigus tagantjärele maha arvata ka osa varem toetusest hüvitatud käibemaksust.

Seega, kui isikul tekib kohustus või võimalus end projektiperioodil registreerida käibemaksukohustuslaseks, on tegemist mitteabikõlbliku käibemaksuga, sest käibemaksu on võimalik KMS-i alusel (osaliselt) tagasi taotleda.

Lisaks tuleb arvesse võtta ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, artikli 30 lõiget 2, mille kohaselt tuleb vahendite kasutamisel järgida säästlikkuse ja tõhususe põhimõtet. Käibemaksu kontekstis saab säästlikuks ja tõhusaks pidada toetuse saaja vabatahtlikku käibemaksukohustuslaseks registreerimist enne projekti kulude tekkimist, kui on teada, et tal tekib projekti tegevuste tulemusena maksustatav käive. See annab toetuse saajale võimaluse projekti kuludelt sisendkäibemaksu maha arvamise teel vältida käibemaksukulu kandmist. Kui toetuse saaja ei soovi nimetatud võimalust kasutada, jääb käibemaksukulu tema enda kanda.

Toetusest rahastatava tegevuse või investeeinguobjekti käibemaksu võib abikõlblikuks lugeda järgmistel juhtudel.

1. Isiku tegevus ei ole KMS-i § 2 lõike 2 kohane ettevõtlus või tekib tal ainult KMS-i § 16 kohane maksuvaba käive.

Kui isiku tegevust ei loeta KMS-i tähenduses ettevõtluseks või on tal ainult maksuvaba käive, siis ei saa isik end maksukohustuslaseks registreerida, sest ka vabatahtlikul käibemaksukohustuslaseks registreerimise korral tuleb tõendada, et avaldajal on või tekib maksustatav käive.

Kui isiku tegevus ei ole toetuse andmise korral KMS-i § 2 lõike 2 kohane ettevõtlus või on tal ainult maksuvaba käive ja ta ei ole käibemaksukohustuslane, võib käibemaks olla abikõlblik tingimuslikult, sest kui projektiperioodil jooksul tekib isikul projekti tegevuste väliselt maksustatav käive ning toetuse abil ostetud kaubad, tööd või teenused on kasutatavad ka maksustatava käibe tarbeks, tekib tal KMS-i § 29 lõigete 5–5² kohaselt võimalus enne maksukohustuslaseks registreerimist tehtud kulutustelt teatud tingimustel sisendkäibemaks arvata maha tagantjärele. Seetõttu tuleks toetuse rahuldamise otsuses sätestada, et toetuse saajal on kohustus viivitamata teavitada rakendusüksust enda käibemaksukohustuslaseks registreerimisest.

Ehk kui käibemaks loetakse toetuse andmisel abikõlblikuks tingimuslikult, sest toetuse saaja tegevus ei ole KMS-i tähenduses ettevõtlus või on tal ainult maksuvaba käive, kuid tal tekib projekti elluviimise perioodil võimalus toetusest hüvitatud käibemaks kasvõi osaliselt sisendkäibemaksuna maha arvata või tagastatakse see talle muul moel, tuleb rakendusüksusel see osa toetusest tagasi küsida.

2. Isik on KMS-i § 3 lõike 2 kohaselt piiratud käibemaksukohustuslane.

Piiratud maksukohustuslaseks registreerimist reguleerib KMS-i § 21 ning KMS-i § 29 lõike 12 kohaselt on piiratud maksukohustuslase poolt tasumisele kuuluv käibemaksusumma maksustamisperioodil KMS-i § 3 lõikes 5 nimetatud toimingutelt arvestatud käibemaks. Seega piiratud maksukohustuslasel sisendkäibemaksu mahaarvamise õigust ei ole ning seda ei tagastata talle KMS-i alusel ka muul moel.

3. Isik on KMS-i § 3 lõike 1 kohaselt käibemaksukohustuslane, tal on nii maksuvaba kui ka maksustatav käive, tal on õigus kasutada käibemaksu osalisel mahaarvamisel KMS-i § 33 lõike 3 kohast otsearvestuse ja proportsionaalse mahaarvamise segameetodit või lõike 4 kohast meetodit ning toetuse abil ostetud kauba, tööde või teenuste kasutamine ainult maksuvaba käibe tarbeks on selgelt eristatav ning arvestust peetakse vastavalt nimetatud lõigetes sätestatud tingimustele.

4. Kui isik on KMS-i § 3 lõike 1 kohaselt käibemaksukohustuslane ning tegeleb nii ettevõtluse kui ka mitteettevõtlusega KMS-i tähenduses ning:

- Toetuse abil ostetud kaupa, töid või teenuseid kasutatakse ainult mitteettevõtluse tarbeks, see on selgelt eristatav ning
- isik kajastab raamatupidamises eraldi käivet ettevõtlusest ja mitteettevõtlusest ning nende tarbeks soetatud kaupu ja saadud teenuseid.

Isiku otsus loobuda võimalusest KMS-i alusel sisendkäibemaksu maha arvata või tagasi küsida ei ole aluseks käibemaksu abikõlblikuks lugemisel, sest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punkti c kohaselt on käibemaks abikõlblik vaid juhul, kui see on riigi käibemaksuõiguse alusel tagasi nõutav. Seega tuleb käibemaksu abikõlblikkuse hindamisel lähtuda KMS-ist, mitte toetuse saaja sise-eeskirjades ega otsustes tehtud valikutest käibemaksu tagasiküsimise kohta.

Abikõlblik ei ole üheaastaste taimede ostmine või istutamine. Nimetatud piirang tuleneb nõukogu määruse artikli 45 lõikest 3.

Taimerahjustaja esinemise korral ei saa toetust taotleja loomade ostmiseks ja loomataudi puhkemise korral taimede ostmiseks. Nimetatud piirangu eesmärk on suunata taotlejaid otsima kasutust seni kasutuses olnud maale või tootmisruumidele. Teisest küljest tingis nimetatud piirangu ka asjaolu, et taimekasvatajast loomakasvatajaks muutumise korral ja vastupidi ei ole ühest meetodit, mis võimaldaks taotlemise ajal määrata, et kavandatava investeeringuga taastab taotleja oma kahjustuse eelse tootmispotentsiaali.

Pinnasest haigustekitajate tõrjumise raames ei ole abikõlblikud pinnase eemaldamise või asendamise kulud. Nimetatud piirangu eesmärk on tagada, et pinnasest haigusete kitajate tõrjumine jääks investeeringuga kaasnevaks tegevuseks. Lisaks suunab nimetatud piirang taotlejat rakendama haigusete kitaja kõrvaldamiseks kõigepealt muid viise või leidma alternatiive saastunud maa-ala kasutamisel (näiteks kasvatama asjaomasel maa-alal taimi, mis on haigusete kitaja suhtes immuunsed).

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded hinnapakumuse kohta.

Eelnõu § 8 lõikes 1 sätestatakse, et kui taotleja taotleb toetust §-s 4 või 5 nimetatud tegevuse kohta, peab taotleja olema saanud vähemalt kolmelt teenust osutavalt isikult võrreldavad hinnapakumused.

Eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatakse, et hinnapakumused peavad olema iga tegevuse kohta eraldi. Selguse huvides peab hinnapakumusel iga tegevuse hind olema eraldi välja toodud. Kulude eraldi väljatoomise eesmärgiks on tagada nende kontrollitavus, et vältida võimalikku kulude paisutamist ning ebamõistlikkust.

Eelnõu § 8 lõige 3 sätestab hinnapakumuse tehnilised tingimused. Hinnapakumused peavad sisaldama taotleja nime, pakkuja nime, pakkuja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise päeva, kavandatava tegevuse käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt peavad kavandatud tegevuse kulud olema mõistlikud.

Eelnõu § 8 lõike 5 kohaselt peab väljavalitud hinnapakumused olema sobivatest hinnapakumustest odavam või juhul, kui ei valitud odavamat hinnapakumust, siis peab taotleja selle kohta esitama põhjenduse hinnapakumuste võrdlustabelis.

Eelnõu § 8 lõigetes 6 ja 7 sätestatakse, et taotleja ja hinnapakkuja ning ka hinnapakkujad ei tohi olla omavahel seotud. **Lõike 6** kohaselt ei tohi taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik, aktsionär, liige või juhtorgani liige omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse või nõukokku. **Lõike 7** kohaselt ei tohi hinnapakkuja ja hinnapakkuja osanik, aktsionär või juhtorgani liige omada osalust teise hinnapakkuja äriühingus ega kuuluda teise hinnapakkuja juhatusse või nõukokku. Sätete eesmärk on tagada hinnapakumuste koostamine turutingimustel – püütakse vältida ülehinnatud ehk kahjulikke tehinguid ELi finantshuvidest lähtuvalt.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse taotluse esitamise kord ja taotluse esitamise tähtaeg. Taotleja esitab taotluse saamiseks taotluse kirjalikult paberil või elektrooniliselt selleks ettenähtud tähtajal PRIA-le Microsoft Exceli tarkvaraga töödeldavas vormingus avalduse ja selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid. Avalduse elektroonne esitamine on vajalik seireandmete kiiremaks ja korrektsemaks kogumiseks. Dokumendid esitatakse originaaldokumentidena, kui määruses ei ole ette nähtud ära kirjade esitamist. Tulenevalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-st 115 peab taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul esitama taotleja nõuetekohasuse tõendamiseks tema volitusi tõendava volikirja. PRIA koostab taotluse saamiseks esitatava avalduse vormi ja avaldab selle oma veebilehel. PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel. Taotleja võib ettenähtud tähtajal esitada ühe taotluse.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse nõuded taotluse osaks oleva avalduse kohta, loetletud on taotlusel kajastatavad andmed ning taotlusele lisatavad dokumendid ja nende ära kirjad. Nimetatud andmetega tõendab taotleja enda ja oma kavandatava tegevuse nõuetekohasust.

Eelnõu §-des 11 ja 12 sätestatakse taotluse vastuvõtmise ning taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollimise tingimused. PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, vastuvõetud taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, arengukavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. Kui kõigi taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarvet üle 20 protsendi, kontrollib PRIA taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust määruses sätestatud nõuetele pärast taotluste hindamist. Nõuetele vastavust kontrollitakse üksnes nende taotluste puhul, mis kuuluksid rahuldamisele

hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestuse kohaselt.

ELÜPS-i § 77 lõike 1 kohaselt hinnatakse maaelu arengu toetuse nõuetele vastavaid taotluseid toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel. ELÜPS-i § 77 lõike 4 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes näha ette, et taotlusi hinnatakse enne nõuetele vastavuse kindlakstegemist.

ELÜPS-i seletuskirjas on § 77 lõike 4 erandi tegemise asjaolusid selgitatud järgmiselt. Lõike 4 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes ette näha, et taotlusi hinnatakse enne nõuetele vastavuse kindlaks tegemist. Lõike 4 kohaselt kontrollitakse sellisel juhul pärast taotluste paremusjärjestuse koostamist vähemalt nende taotluste nõuetele vastavust, mis kuuluvad paremusjärjestuse kohaselt rahuldamisele. Taotlusi võib hinnata enne nõuetele vastavuse kindlaks tegemist vaid siis, kui taotlusi on esitatud tunduvalt rohkem kui toetuse eelarve võimaldab taotlusi rahuldada. Alus sellele tuleneb Euroopa Komisjoni juhendmaterjali „*Draft Guidelines on Eligibility Conditions and Selection Criteria for the Programming Period 2014–2020*” punktist 5.5.

ELÜPS-i seletuskirjas § 79 lõike 4 kohta toodud selgituse kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus ka siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui nõuetele vastavat taotlust ei rahuldata põhjusel, et see ei kuulu rahuldamisele hindamiskriteeriumide alusel või kui taotluses on esitatud andmed ei ole õiged või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

PRIA-l on vajaduse korral õigus kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust ja dokumente taotleja juures kohapeal ning tema ettevõttes, sealhulgas hoones ja kinnisasjal. PRIA-l on õigus kaasata ka eksperte, et hindamisel oleks võimalik kahtluse korral küsida asjatundjalt lisateavet ning hinnangut toetusraha sihipärase kasutamise kohta. Kui taotluses esinevad puudused ja muud ilmsed ebatäpsused, määrab PRIA haldusmenetluse seaduse kohaselt tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudus kõrvaldatakse määratud tähtajaks, loetakse taotlus tähtaegselt esitatuks. Kui puudust tähtajaks ei kõrvaldata, võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata.

Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 1 kohaselt on haldusorgan kohustatud temale esitatud taotluse vastu võtma sõltumata selle puudustest, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 2 kohaselt määrab haldusorgan puuduste kõrvaldamise tähtaja, kui taotluses ei ole esitatud nõutud andmeid või dokumente või kui taotluses on muid puudusi. Taotluse läbivaatamata jätmise alused on sätestatud haldusmenetluse seaduse § 14 lõikes 6.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, kõik võrreldavad andmed, sealhulgas analüüsitavad finantsmajanduslikud andmed ja nende omavahelised seosed, seda samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik määruses sätestatud nõuded.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluse hindamise ja taotluste paremusjärjestuse koostamise kord. PRIA hindab taotlusi lisas 2 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Hindamistulemuste põhjal moodustab PRIA taotluste paremusjärjestuse. Täpsemalt taotlusvooruks ettenähtud

rahalsed vahendid määrab minister igal aastal oma käskkirjaga. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus.

Võrdsete hindepunktide summaga taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimused. Taotluse rahuldamiseks vajalik minimaalne hindepunktide summa moodustab vähemalt 25 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa, ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkti 3 alusel. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse vahendite piires taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa, ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

Taotlus vastab nõuetele, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, arengukavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. Kui taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele, teeb PRIA ELÜPS-i § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

PRIA teeb taotluse rahuldamise otsuse, taotluse rahuldamata jätmise otsuse või taotluse osalise rahuldamise otsuse 75 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 15 lõikes 1 sätestatakse komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (edaspidi *määrus 640/2014*), artikli 35 lõike 1 tähenduses toetuskõlblikkuse kriteeriumid. Toetuse saaja on kohustatud tagama, et jätkab tegevust vähemalt PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisele vahetult järgneva vähemalt 12 kuu pikkuse majandusaasta lõpuni. Nimetatud kohustuse eesmärk on tagada, et toetuse saaja kavandab pärast toetuse saamist jätkata oma tegevust ettevõtjana. Samuti ei tohi toetuse saaja suhtes olla algatatud ka likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti. Nimetatud kriteeriumi eesmärk on tagada, et toetust makstakse ettevõtjale, kes on suuteline oma tootmispotentsiaali taastama. Lisaks on piirangu eesmärk tagada, et toetuse saaja kavandaks oma majandustegevust pikaajaliselt.

Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

Nimetatud asjaolude tuvastamisel kontrollib PRIA toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või väljakuulutatud pankroti teate olemasolu Eesti Vabariigi ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 15 lõikes 2 sätestatakse kohustused määruse 640/2014 artikli 35 lõike 2 punkti a tähenduses. **Lõikes 2** loetletud kohustuste eesmärk on tagada, et toetuse saaja tegeleks toetatava tegevuse elluviimise järel põllumajandusliku tootmisega.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse toetuse saaja muud kohustused.

Eelnõu § 16 lõike lõigetes 1 ja 2 on sätestatud muud kohustused, mille täitmise kohustus tuleneb loomataudi puhkemise või taimekahjustaja esinemise tõttu kehtestatud ettekirjutustest. Toetuse saajal on kohustus täita temale seatud nõudeid ning nõuete täitmata jätmise korral toetus täielikult või osaliselt tagasi maksta.

Eelnõu § 16 lõike 3 punktides 1–7 sätestatakse vajalikud nõuded järelevalve ja kontrolli kohta ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise kohta. Toetuse saaja on kohustatud PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisele vahetult järgneva vähemalt 12 kuu pikkuse majandusaasta lõpuni võimaldama teostada toetuse saaja kohustuste täitmise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha ja investeeringuobjekti mittesihhipärase kasutamise korral peab toetuse saaja saadud toetusraha PRIA nõudmisel tagasi maksuma. Toetuse saaja on kohustatud eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest, esitama toetuse kasutamisega seotud seireks vajalikku teavet ning säilitama toetusega seotud dokumente. Toetuse saaja peab viivitamata teavitama PRIA-t taotluses esitatud või investeeringuobjektiga seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist takistavast asjaolust. Samuti ei tohi toetuse saaja toetust taotleda sellise kulu kohta, mille kohta on saadud toetust või taotletakse toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi või kindlustushüvitist.

Lisaks ei toetuse saajal tohi olla karistusregistrisse kantud karistusandmeid loomatauditörje seaduse §-s 58³, 58⁸ või 58⁹, taimekaitseseaduse §-s 97 ja karistusseadustiku §-s 192 või 193 sätestatud süütegude toimepanemise eest.

Piirangu eesmärk on vältida topeltrahastamist erinevate arengukava alusel antavate toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abide või toetuste kaudu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607) artikli 30 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 16 lõikes 4 sätestatakse nõuded, mida toetuse saaja peab täitma kuni PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmiseni. See tähendab, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Sätte eesmärk on tagada, et toetust ei maksta ettevõtjale, kes on jätnud maksukohustused täitmata.

Eelnõu § 16 lõike 5 kohaselt esitab toetuse saaja tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid PRIA-le kuni kahes osas ühe taotluse kohta ühe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegemist on määruse 640/2014 artikli 35 lõike 2 punkti b

tähenduses muu kohustusega.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse toetatud tegevuste elluviimist tõendavate dokumentide esitamise kord. Lõike 1 kohaselt on toetuse väljamaksmise aluseks toetuse saaja esitatav vormikohane maksetaotlus ning teenuse või töö tellimise või kauba ostmise arve ning teenuse, töö või kauba saamist ja maksmist tõendavad dokumendid. Lõige 2 sätestab täpsemad nõuded maksetaotluses esitatavate andmete kohta. Lõike 3 kohaselt koostab PRIA maksetaotluse vormi ning avaldab need oma veebilehel. Lõige 4 sätestab, et teenuse või toote tarnija poolt väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirjal näidatud tehingu sisu peab vastama arve väljastanud isiku hinnapakumusele.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse toetuse maksmise ja maksmisest keeldumise tingimused. Toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ja üksnes siis, kui toetuse saaja on tegevused nõuetekohaselt ellu viinud. **Lõige 2** sätestab, et kui taotleja ostis toetusega looma, siis esitab PRIA VTAlle enne toetuse esimese osa väljamaksmist esmakordselt maksetaotluse esitanud isikute nimekirja, et kontrollida nende osas vastava loomaliigi pidamiseks kehtestatud bioohutusnõude täitmist. Nimetatud nimekiri esitatakse VTAlle peale toetuse saaja poolt esmakordset maksetaotluse esitamist ning enne toetuse saajale väljamakse tegemist. Kui toetuse saaja esitab tegevuse kohta rohkem kui ühe maksetaotluse, siis teistkordselt nimetatud nimekirja VTAlle edastada kohustust ei ole. Toetust makstakse vaid neile toetuse saajatele, kes täidavad bioohutusnõudeid.

PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates määruse §-s 17 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest. Nimetatud ajaks peab VTA toetuse saaja bioohutusnõuete täitmise kontrollinud ning selle tulemi PRIAlle edastanud.

PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse ELÜPS-i § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teada saamisest. ELÜPS-i § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi. Oluline on anda tähtaeg keeldumise otsuse tegemiseks, mitte niivõrd rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse tegemise korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks.

ELÜPS-i § 80 lõike 2 kohaselt tunnistatakse maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) ilmneb asjaolu, mille puhul taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetuse saaja ei ole tegevust ettenähtud tähtaja jooksul ellu viinud;
- 3) tegevust ei ole võimalik tegevuse elluviimise tähtaja jooksul ellu viia;
- 4) toetuse saaja ei täida Euroopa Liidu õigusaktides või ELÜPS-is või selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustusi.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse dokumentide säilitamise kord, millest tulenevalt määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2032. aasta 31. detsembrini.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 kohaselt teeb komisjon lõppmakse vastavalt vahendite olemasolule pärast maaelu arengu programmi rakendamist käsitleva viimase iga-aastase eduaruande kättesaamist, võttes aluseks kehtiva rahastamiskava,

asjaomase maaelu arengu programmi viimase rakendusaasta raamatupidamisaruanded ning vastava kontrollimise ja heakskiitmise otsuse. Nimetatud raamatupidamisaruanded esitatakse komisjonile hiljemalt kuus kuud pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2 osutatud kulude rahastamiskõlblikkuse viimast kuupäeva ning need hõlmavad makseasutuse kantud kulusid kuni kulude rahastamiskõlblikkuse viimase kuupäevani. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 2 kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetuse saajal ja need on tasutud ajavahemikus alates programmi komisjonile esitamise kuupäevast või 1. jaanuarist 2014 – olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem – kuni 31. detsembrini 2023. Lisaks on kulud EAFRD-st toetuse saamiseks kõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase abi tegelikult välja ajavahemikus 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2023. Liikmesriikide kogemus näitab, et Euroopa Komisjoni viimane makse tavaliselt hilineb, ja seepärast sätestatakse dokumentide säilitamise lõpptähtpäevana 2032. aasta 31. detsember, mis peaks sisaldama ka väikese varu. Dokumentide säilitamise kohustus kohaldub toetuse andmisega seotud isikule.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse rakendussäte esimese taotlusvooru kohta. Taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastaks loetakse taotluse esitamisele vahetult eelnenud teine majandusaasta, kuna enamiku võimalike taotlejate tootmisüksustes puhkes loomataud või esines taimekahjustaja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal. See tähendab, et taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta ei pruugi iseloomustada ettevõtja majandustegevust täielikult, kuna sel aastal tuli tal tegevus kahjustusega hõlmatud tegevusalal täielikult või osaliselt lõpetada.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta).

4. Määruse mõjud

Määrusega kehtestatakse arengukava meetme 5 “Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine” alameetme 5.2 “Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine” raames antava ohtliku taimekahjustaja esinemise ja eriti ohtliku loomataudi puhkemise tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Toetuse eesmärk on võimaldada ettevõtjatel, kelle tootmist on kahjustanud ohtlik taimekahjustaja või eriti ohtlik loomataud, taastada oma põllumajanduslik tootmispotentsiaal. Kuna toetust saavad taotleja vaid need ettevõtjad, kelle tootmisüksuses on puhkenud loomataud või kelle taimedel on esinenud ohtlik taimekahjustaja, siis on võimalike taotlejate sihtgrupp selgelt piiratud. Toetuse mõju on suurem neis tegevusalades, kus on esinenud ohtlik taimekahjustaja või puhkenud eriti ohtlik loomataud.

Toetus aitab parandada põllumajandustootjate konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust tootmispotentsiaali taastamise võimaldamise kaudu.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Maaeluministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustamisel ülesannete ega pädevuse jaotus. Määrusel ei ole välissuhete alast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse rakendamiseks vajalikud menetlustoimingud teeb PRIA. PRIA-l on olemas määruse rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetust rahastatakse 85% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ning 15% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Arengukava meetme 5.2 “Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine” kogu eelarve on 1 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 850 000 eurot ja Eesti riigi osalus 150 000 eurot.

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu ning arvamuse esitamiseks arengukava seirekomisjoni liikmetele. Eelnõu on koostatud koostöös PRIAga.

Eelnõu esitati arvamuse andmiseks VTAlle ja PMAle. PMA esitas arvamuse, et PMA kinnitus ettekirjutuses isikule pandud tõrjeabinõude rakendamise kohustuse täitmise kohta ei peaks olema eraldi (kinnitus) dokument, kuna PMA fikseerib ettekirjutuse täitmise tulemused ametis ettenähtud korras. Arvamusega on arvestatud ning eraldi kinnituse koostamist ettekirjutuse täitmise kohta PMAle eelnõus ette ei nähta. VTA eelnõu kohta arvamust ei esitanud.

Keskkonnaministeerium ja Rahandusministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks EISi kandnud kirja eelnõu kooskõlastamise või eelnõuga põhjendatult kooskõlastamata jätmise kohta ning ei ole taotlenud tähtaja pikendamist ega teatanud sellest ning seetõttu loetakse eelnõu kooskõlastatuks. Arengukava seirekomisjoni liikmed arvamusi eelnõu kohta ei esitanud.